

MEMÒRIA CASA ACOLLIDA
Any 2010

l·ligam
associació

Índex

Presentació _____ Pàg. 2

Les persones _____ Pàg. 3

Les atencions _____ Pàg. 12

El treball en xarxa _____ Pàg. 13

Les activitats _____ Pàg. 17

Valoració i nous reptes _____ Pàg. 21

Presentació

Malgrat la crisi econòmica i les inevitables dificultats, a l'Associació Lligam hem continuat fent la nostra feina d'acollir i de ser un lloc on agafar forces i ganes de tirar endavant.

Un any més és per nosaltres un plaer poder oferir-vos en poques paraules el que han estat dotze mesos de feina.

A la memòria que us presentem hi trobareu doncs un bon resum de tot allò que hem fet en els diferents programes que tenim en marxa:

Atenció a dones que compleixen penes privatives de llibertat o que es troben sota mesures alternatives a la presó (també atenem els seus fills)

Atenció a dones i als seus fills en situació de risc d'exclusió social i sense sostre

Atenció a dones víctimes de violència de gènere

Però també, amagat entre xifres i resultats, una mica més a fons podrem veure la vida d'unes quantes dones i nens que aquest any 2010 han passat pel nostre recurs.

Hi trobareu també la implicació, la fidelitat i la col·laboració de gent molt valuosa: voluntàries, sòcies, professionals... tots fent pinya per aconseguir un objectiu comú.

Gràcies a totes i tots pel vostre suport!

Seguirem sumant esforços i construint un any més.

Lligam
associació

Barcelona 31 de gener de 2011

Les persones

L'any 2010 s'han atès un total de 98 persones.

En total han passat pel recurs 72 dones i 26 nens/es.

El 28% dels casos atesos han estat mares amb fills/es, la majoria amb un fill o dos.

Pel que fa al nombre de persones per programes:

Des del programa de presó s'han atès un total de 32 persones (31 dones i 1 nen).

Això suposa el 43% del total de persones ateses aquest any i concretament que, de les 15 places del recurs, 5 han estat ocupades de mitjana diàriament per dones provinents de centres penitenciaris.

Al programa de risc social s'han atès 6 persones (3 dones i 3 nens/es).

Això representa poc més d'un 6% del total de persones ateses de la Casa d'Acollida al 2010 i que diàriament han estat ocupades pràcticament 2 places des d'aquest programa.

El programa de violència ha representat el 52,8% del total de persones ateses de la Casa d'Acollida en tot l'any.

De les 15 places del recurs, 6,6 han estat ocupades de mitjana diàriament per dones víctimes de violència de gènere.

El nombre de persones ateses ha baixat una mica respecte a l'any passat, sobre tot al programa de presó, malgrat hem de dir que les atencions de presó s'han mantingut molt semblants a les de l'any passat.

PROCEDÈNCIA

Per països, el 33,5% de les dones són espanyoles i el 62,5% de les dones són procedents d'altres països, concretament de 22 països diferents.

De les dones espanyoles el 63% són catalanes.

De les dones estrangeres més de la meitat (56%) són llatinoamericanes i una quarta part són de països europeus.

Per programes, en els tres programes predominen les dones estrangeres sobre les espanyoles.

Al programa de presó és on més alt ha estat el percentatge de dones estrangeres.

Només un 29% de les dones ateses a aquest programa eren espanyoles.

Per nacionalitats, entre les estrangeres predominen les dones brasileres i bolivianes.

Al programa de risc social, de les tres dones ateses dues eren estrangeres i una era espanyola.

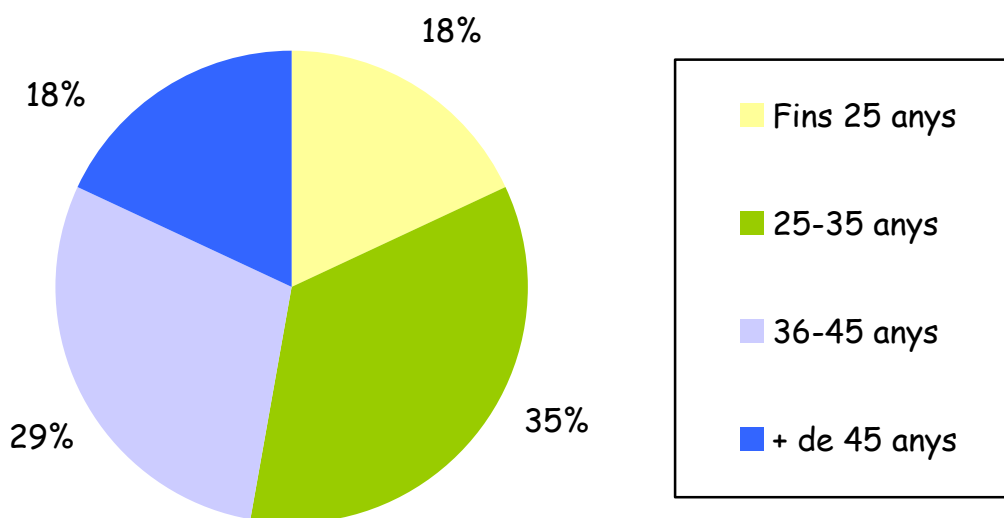
Al programa de violència és on les xifres estan més igualades. Un 55% han estat dones estrangeres i un 45% espanyoles.

Predominen les dones de països llatinoamericans i del Marroc.

EDAT

Es manté com l'any passat una mitjana d'edat d'uns 36 anys. El grup més nombrós ha estat el de dones d'entre 26 i 35 anys.

De totes maneres s'ha de senyalar que un 33% de les dones ateses estan per sobre dels 40 anys i un 18% per sota dels 25 anys.

Mitjana d'edat dones 2010

Al programa de presó es manté la mitjana d'edat d'anys anteriors: 35 anys.

Al programa de risc social, la mitjana d'edat està en uns 34 anys.

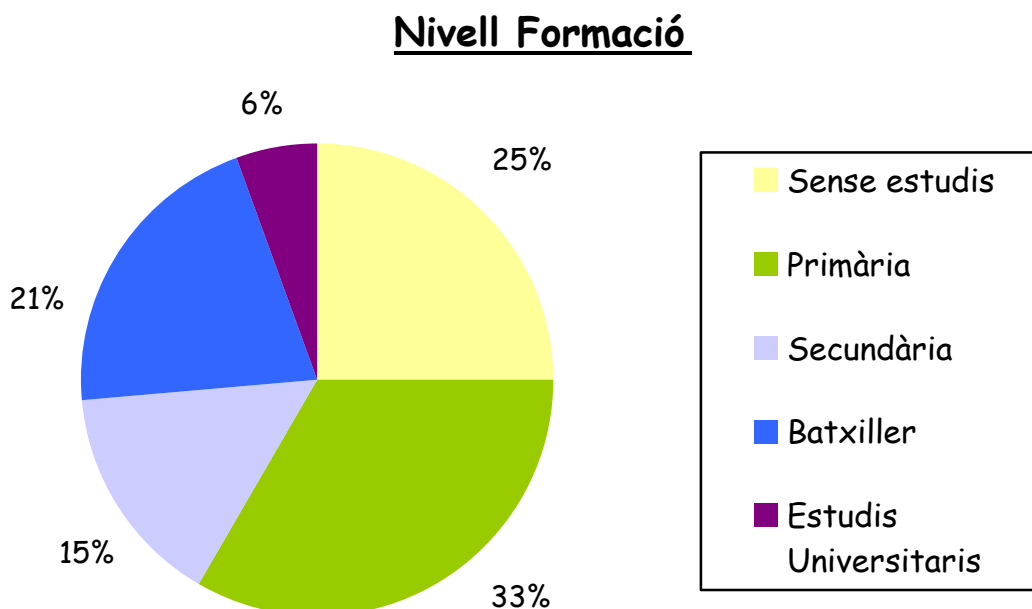
El programa de violència és el que té la mitjana d'edat més alta dels tres: 38 anys. És en aquest programa on es troba el cas de la dona més jove: 18 anys i la més gran: 80 anys.

Respecte les edats dels nens/es, el 73% dels nens tenien 3 anys o menys i el grup més nombrós ha estat el de menors de entre 2 i 3 anys.

FORMACIÓ

Continua sent molt baix el nivell de formació de les dones. Un 58% d'elles no arriben a tenir el nivell mínim de secundària i, més concretament, un 25% de les dones no han anat mai a l'escola o no tenen ni tan sols estudis de primària acabats.

Un 26% tenen una formació per sobre de la mínima obligatòria i només 4 dones diuen tenir estudis universitaris.



Al programa de presó es on es dona el nivell de formació més baix i un 58% de les dones d'aquest programa tenen un nivell de formació per sota del nivell de formació obligatòria.

Al programa de risc social, de les tres dones dos també estan en aquest nivell baix de formació.

És al programa de violència on podem trobar els nivells més alts de formació, doncs un 43% de les dones tenen un nivell de secundària o superior.

INGRESSOS I OCUPACIÓ

Pel que fa a la situació econòmica i laboral, la tònica general és la manca d'ocupació. Més de la meitat de les dones no tenien cap ocupació al moment d'estar acollides al recurs.

De totes maneres, el 60% de les dones sí que tenien algun tipus d'ingrés econòmic.

Només un 18% tenien ingressos per una feina (amb contracte o sense ell), i els seus ingressos no arriben a 800 euros de mitjana.

La activitat laboral que predomina és la de neteja i servei domèstic.

Un 43% de les dones tenen ingressos, però no treballen. La majoria d'elles cobren un subsidi d'atur o una RAI (Renda Activa d'Inserció) i els seus ingressos no arriben a 450 euros.

Altres (7%) són mares amb fills que cobren una PIRMI de poc més de 600 euros.

La resta són dones que tenen ingressos per algun tipus de pensió: PNC, pensió d'invalidesa o de jubilació. En aquests casos els ingressos no superen els 500 euros de mitjana.

El programa de presó manté un alt índex d'ocupació i un 77% de les dones es troben ocupades, malgrat moltes d'elles es troben realitzant tallers dins o fora de presó i els seus ingressos són baixos i no superen els 300 euros mensuals.

Al programa de risc social, cap de les dones tenen una ocupació fora de casa ni ingressos econòmics.

Es al programa de violència on curiosament ens trobem amb la situació de que només el 21% de les dones estan ocupades però el 60% de les dones tenen ingressos.

És també el programa on trobem més dones amb ingressos per rendes mínimes.

SALUT

En el 65% dels casos atesos aquest any hi ha algun problema de salut física i/o mental.

Les malalties més habituals han estat les respiratòries i digestives.

Un 18% de les dones presenten un quadre de depressió i estan prenent medicació per aquest motiu.

En 5 casos podem parlar d'un diagnòstic de trastorn de personalitat.

En la meitat dels casos de presó es dona una problemàtica de salut, malgrat hem de dir que han baixat considerablement els casos amb VIH i Hepatitis i que les dones ateses aquest any prenen menys medicació que les de altres anys.

En els tres casos del programa de risc social trobem algun problema de salut

Es al programa de violència on trobem les xifres més altes de dones amb problemes de salut tant física com mental. La meitat de les dones d'aquest programa tenen un problema de salut.

El 31% de les dones tenen antecedents de consum de drogues. En la majoria dels casos hem de parlar de politoxicomania i en molts d'ells esta present l'alcohol.

De totes les dones ateses amb aquesta problemàtica, un 36% segueixen actualment algun tipus de seguiment especialitzat.

Per programes el programa de presó és el que te els percentatges més alts en problemàtica de toxicomanies, malgrat hem de dir que les xifres ham baixat respecte a anys anteriors.

Puja considerablement el percentatge de dones del programa de violència amb problemàtica de toxicomania i alcoholisme: un 24%.

TEMPS D'ESTADA I BAIXES

La mitjana de temps d'estada al recurs depèn molt del programa del que parlem.

Al programa de presó, per exemple, exceptuant els casos que viuen a la casa de manera fixa amb Art. 182, s'ha de parlar d'estades intermitents i de dies i no de mesos. A més, els temps d'estada varien molt segon siguin permisos de segon o de tercer grau.

Dins del programa de violència, a més a més, hi ha casos que podem anomenar d'emergència i de curta estada i casos de llarga estada.

Parlant en general, en un 45% del total de casos podem parlar de llarga estada: permanència a la Casa d'Acollida d'uns mesos fins assolir els objectius i buscar un habitatge.

Al programa de presó la mitjana d'estada en permisos de segon grau ha estat d'uns 40 dies repartits al llarg de l'any.

Pel que fa a dones de tercer grau, la mitjana ha estat entre 120 i 180 dies, malgrat hem de parlar de alguns casos que han estat només uns 30 dies, fins tenir validada la família on passar els permisos.

Una dona ha estat tot l'any.

La mitjana d'estada del programa de risc social ha estat en 4 mesos.

Al programa de violència el 50% dels casos han estat estades curtes d'emergència, inferiors a un mes de durada.

L'altra meitat són casos de llarga estada que majoritàriament han romàs al recurs entre 1 i 4 mesos.

Pel que fa a la baixa de la Casa d'Acollida, el 25% de les dones segueixen encara al recurs actualment; la majoria d'elles porten ja acollits al recurs més de tres mesos.

De les 72 dones ateses aquest any, 54 ja han estat baixa del recurs:

- Un 67% d'elles han marxat un cop finalitzat satisfactòriament el pla d'intervenció previst. Majoritàriament han marxat a viure al pis d'algun amic o familiar o han passat a un altre recurs o pis d'acollida.

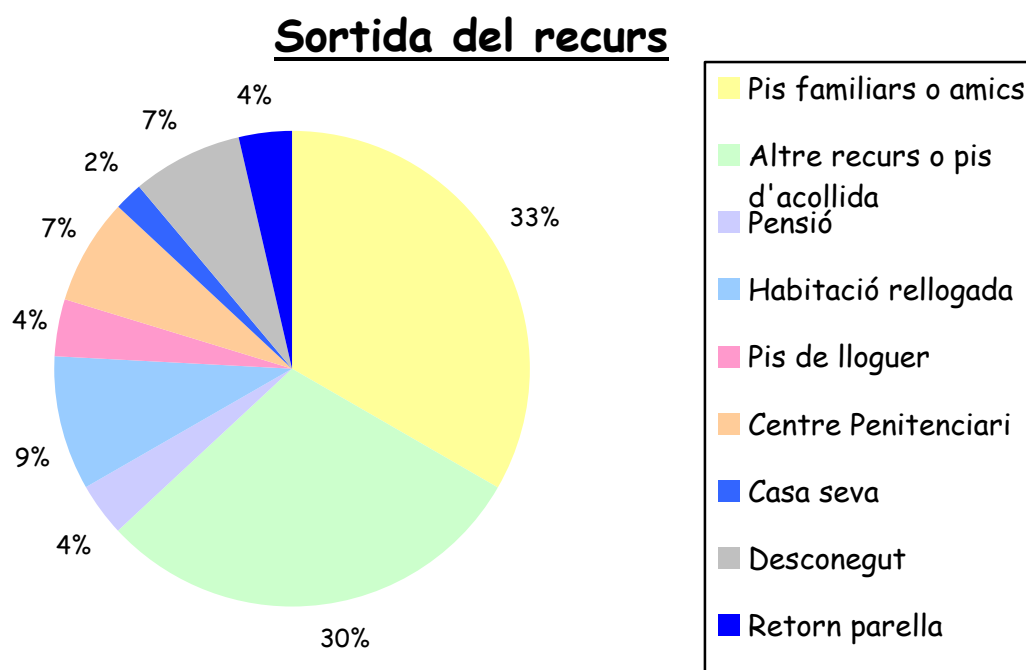
En un cas la dona ha retornat al seu país i en un altre cas la dona ha pogut tornar a casa seva un cop el seu pis era segur per ella i els nens.

- Un 22% dels casos han estat baixes voluntàries de dones que majoritàriament han marxat a viure amb familiars o amics. En 4 casos desconeixem el destí final.

En dos casos hem de parlar de dones del programa de violència que finalment decideixen tornar amb la seva parella.

- En un 9% les baixes s'han produït per incompliment greu o, en el cas de dones de presó per retirada de permisos i retorn al centre penitenciar (4 casos).

- En dos casos les dones han hagut de canviar obligatòriament de recurs per problemes de localització i seguretat.



La major part de dones que han estat baixa del programa de presó han marxat al pis del company o de la família del company.

Dos de les tres dones del programa de risc social han marxat a viure a una pensió.

Al programa de violència s'han donat la totalitat de baixes voluntàries.

Un 49% de les dones d'aquest programa han passat a un altre recurs o pis d'acollida.

Les atencions

Aquest any 2010 s'han realitzat un total de 4819 atencions. Això representa un 88% d'ocupació global. És a dir, que de les 15 places que té la casa, cada dia s'han ocupat de mitjana entre 13 i 14 places, encara que hem de dir que la màxima ocupació del recurs s'ha produït el primer semestre de l'any i que els mesos d'estiu ha baixat molt.

Pel que fa a les atencions per programes:

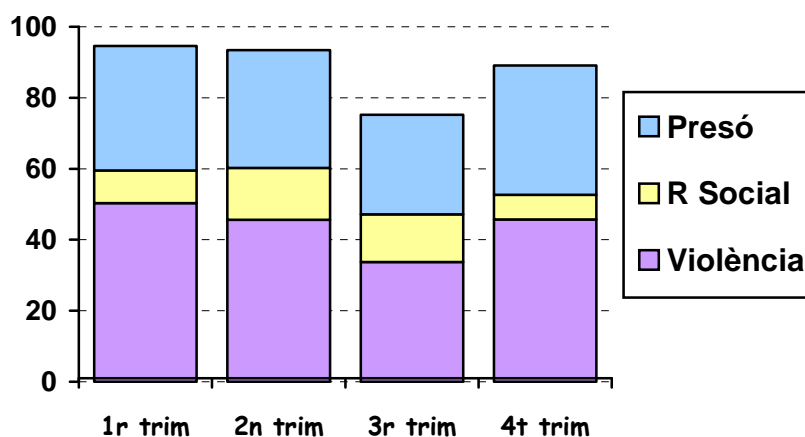
El programa de presó ha estat el més estable i s'han realitzat 1816 atencions, un 37,7% de l'ocupació total del recurs. De mitjana han hagut 5 places ocupades des d'aquest programa.

Des del programa de risc social s'han fet 605 atencions, és a dir el 12,6%. Això vol dir que no s'ha arribat a tenir dues places ocupades diàriament.

Des del programa de violència s'han realitzat pràcticament la meitat de les atencions totals: 2398 atencions.

És ha dir, diàriament han hagut unes 6 places ocupades per dones d'aquest programa.

Ocupació % 2010 per trimestres



El treball en Xarxa

Més de la meitat de les dones han vingut derivades des de l'Ajuntament de Barcelona, majoritàriament des de l'Equip d'Atenció a les Dones (EAD).

De totes maneres, aquest any s'ha ampliat el programa de violència amb derivacions des d'ajuntaments més petits, concretament els ajuntaments de Badia del Vallès, de Manresa i de Badalona.

La resta de dones es corresponen amb el programa de justícia i han vingut derivades majoritàriament des del centre penitenciari de Can Brians, malgrat hem de dir que en molts casos es tracta de dones que comencen amb permisos de segon grau però després estan ja a la Secció Oberta de Wad-Ras.

DERIVACIÓ		CASOS	%
Ajuntament de Barcelona	E.A.D.	35	52,8%
	S.I.S.	3	
Altres Ajuntaments		3	4,2%
Departament Justícia	C.P. Can Brians	25	43%
	C.P. Wad-Ras	6	

Amb les professionals dels serveis que en han derivat casos s'ha fet una coordinació continua i freqüent, amb reunions conjuntes, especialment al moment de programar i avaluar el pla d'intervenció individual i també al preparar la sortida del recurs. Malauradament en molts casos possiblement ens hem coordinat menys del desitjable, degut a la manca de temps i a les dificultats per trobar horaris i dies que vagin bé a tothom. En aquests casos, la dificultat s'ha solucionat amb coordinacions telefòniques o via e-mail.

També s'han efectuat algunes coordinacions puntuals amb altres serveis que intervenen als casos, amb el quals interessa intercanviar informació:

- Serveis d'atenció a persones estrangeres tant a nivell legal com a nivell d'integració: Consolat Britànic, SAIER i Anem per Feina.
- Serveis per a la reinserció de dones i concretament de dones preses: Fundació ARED, CIRE i APIP.
- Centres de formació sociocultural i formació ocupacional: Escola La Formiga, Fundació Adsis, FEMAREC, Barcelona Activa i Cibernàrium.
- Serveis d'atenció específica a les dones: diferents PIAD's de Barcelona,
- Centre d'atenció sanitària: el CAP de Sants, Clínica Tibidabo, Hospital St Pau i Hospital Clínic.
- Serveis d'atenció psicològica i serveis de salut mental: AGI, diferents centres de salut mental per adults (CSMA) i Hospital de Dia Còrsega.
- Centres d'atenció i tractament per a drogodependències: diferents CAS de Barcelona, el DAE del CP de Can Brians i sala Baluard.
- Serveis específics d'atenció a l' infància i de suport a la maternitat: Espai materno-infantil Vincles i diferents Equips d'Atenció a l' infància i l'adolescència (EAIA).
- Entitats de suport a l'habitatge: Fundació Un Sol Mon i IPSS.
- En la posada en marxa del nou projecte d'hort urbà a la casa d'acollida ens hem coordinat amb Tapruna Iniciatives Sostenibles, S.C.P., que ens ha facilitat una de les taules de cultiu i ens ha donat formació sobre hort urbà, i amb Fundació Terra, que ens va fer la donació d'un vermicompostador.
- Per últim dir que també hem comptat amb la col·laboració de l' Institut Català de les Dones (ICD) que amb la donació d'un ordinador portàtil ha fet possible iniciar a les dones en l'informàtica i en la recerca de feina per Internet.

Aquest any hem continuat també amb el treball en xarxa realitzat des de diferents coordinadores i federacions d'entitats, així com col·laboracions amb universitats:

- Hem participat a la federació d'Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS) a la comissió de Dones i a la comissió d'àmbit penitenciari per tal de compartir experiències amb altres organitzacions que treballen amb col·lectius amb dificultats i preses.

- Formen part de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, de l'Ajuntament d'aquesta ciutat i concretament participem a la Xarxa d'atenció social a persones sense sostre, que aquest any s'ha posat com objectiu que pel 2015 ningú visqui als carrers de la nostra ciutat.

Dins d'aquest mateix Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva també col·laborem amb la Xarxa d'habitatges d'inclusió social de l'Ajuntament de Barcelona.

- Continuem adherides a l'Acord Ciutadà per una Barcelona lliure de violència contra les dones, de l'Ajuntament de Barcelona.

- Assistim a la Taula de participació social amb altres entitats que treballen en temes relacionats amb el món de la presó. Aquest any 2010 també hem participat a una Fira d'entitats celebrada al centre penitenciari de Wad-Ras amb l'objectiu d'informar a les internes i conviure amb elles.

- Durant aquest any hem tingut sis alumnes de pràctiques i hem mantingut coordinació amb diverses universitats.

* 4 estudiants d'educació social: dos de la Universitat de Barcelona, una de la Pere Tarrés (URL) i una altra de l'UNED.

* Una alumna del postgrau de violència familiar de la Pere Tarrés (URL)

* Una alumna Universitat de Barcelona que fa pràctiques d'un Màster en Artteràpia.

Dins d'aquesta col·laboració amb les universitats també hem realitzat una xerrada a la Facultat d'educació social Pere Tarrés (URL) explicant l'associació i el projectes de la casa d'acollida a alumnes d'educació social.

Les activitats

Malgrat els objectius que treballem als tres programes són una mica diferents, les activitats que realitzem són comunes per a totes les dones. Unes activitats han estat programades des de l'equip educatiu, pensades amb un objectiu determinat i altres han estat proposades per les mateixes dones.

El que s'ha intentat amb el que s'ha fet és, sobre tot, mantenir actives a les dones i dinamitzar el grup.

A més de les activitats quotidianes de la casa: neteges, fer els àpats, anar a comprar... i de la vida comuna de convivència de cada dia, s'han portat a terme algunes activitats puntuals:

- Assemblea mensual amb totes les dones, aprenent a utilitzar el diàleg i a comunicar-se en grup. Un espai on tractar temes de convivència i de funcionament i un lloc on recollir propostes i idees i programar i revisar activitats.

Com que l'assistència hi és obligatòria, pràcticament han assistit totes les dones, malgrat si que podem dir que només en una tercera part dels casos les dones han estat participant actives i motivades.

- Hem assistit a diferents activitats de música i teatre dins del programa Apropa Cultura. Concretament hem anat a l'Auditori de Barcelona al concert del cantant africà Víctor Démé i al Teatre Lliure a veure l'obra "*La gata sobre la teulada de zinc calent*". A cadascuna d'aquestes activitats han anat sis persones.

- S'han realitzat també activitats més lúdiques i festives, amb l'objectiu de sortir de la casa, passar-ho be i fer coses una mica diferents a l'habitual: disfresses i participació a la rua de Sants per Carnestoltes, calçotada al camp, sortides a les festes de Sants, Gràcia i la Mercè, sardinada al barri de Sants, sortida a veure el festival piromusical a la platja per les festes de la Mercè i sortida nocturna a les

fonts de Montjuïc... Normalment han estat aquestes activitats més informals les de major participació. Han participat en cadascuna d'elles unes 7 o 8 dones.

- S'ha fet un esforç per mantenir informades de manera continuada a les dones de possibles activitats gratuïtes a la ciutat. Malgrat habitualment la participació ha estat baixa, hem anat a veure tres obres de monòlegs: "*Monòlegs d'Eva*", "*Pluja de monòlegs*" i "*Relats amb saxo*". En aquestes activitats han participat una mitjana de tres persones.

- S'han celebrat a la casa festivitats tradicionals com Nadal, Reis, St Jordi i també celebracions festives amb les dones pel seu aniversari. Per St Jordi es va elaborar un mural-flor amb aportacions de totes les dones posant frases i missatges.

Igualment importants han estat les celebracions d'acomiadament de les dones quan marxen del recurs i la celebració per festes de Nadal amb totes les dones que han passat pel recurs a l'any.

- S'han realitzat activitats de videofòrum i se han passat un total de quatre pel·lícules: "*Abre los ojos*", "*Tomates verdes fritos*", "*los otros*" i "*Little Miss Sunshine*", la majoria d'elles dins del projecte de millora d'una de les alumnes de pràctiques.

- Amb tres mares amb els seus fills es va posar en marxa durant un parell de mesos un taller de jocs, dirigit per dues voluntàries. No va tenir massa èxit i les dones al final van manifestar la seva voluntat de no continuar.

Pensant també en les mares i els nens hem anat a alguns concerts familiars de l'Auditori: "*Pierrot i la lluna*" i "*Girasons*", concretament.

- Amb la finalitat de possibilitar la expressió artística de manera terapèutica a les dones víctimes de maltractament es va realitzar un taller d'artteràpia amb la col·laboració del projecte "Art per tots" de la Fundació Ajudantajudar. El taller es va fer per quatre mesos i han participat en total unes deu dones. La valoració ha estat molt positiva i, malgrat el grup de dones a vegades és molt canviant, l'activitat es va adaptar molt bé i ha tingut importants resultats.

Donat que es va veure que seria bo continuar amb activitats terapèutiques d'aquest tipus, els últims mesos de l'any s'ha posat en marxa un nou taller d'artteràpia amb una terapeuta que fa pràctiques d'un màster d'artteràpia al nostre recurs. La participació esta sent molt alta.

- Hem celebrat el dia contra la violència de gènere amb un berenar amb xocolata i amb la participació activa de set persones a la manifestació de la Xarxa de dones contra la violència.

Amb motiu també d'aquest dia, es va realitzar un debat-tertúlia a la casa organitzat pels dos alumnes de pràctiques on van participar la majoria de dones de la casa, aprofundint en mits i estereotips que estan a la base de la violència de gènere.

- Amb la finalitat de fer una activitat creativa i motivadora que potencii un aprenentatge actiu i desenvolupar habilitats i hàbits, aquest any hem posat en marxa una nova activitat: un hort urbà ecològic a la casa d'acollida. L'objectiu ha estat també fer una activitat grupal en alguns moments: muntatge de les taules d'hort, plantació i sembra, recol·lecció....

És veritat que en general podem dir que de moment es tracta més d'una activitat individual i que no totes les dones s'impliquen a les activitats pròpies de l'hort, però si que pràcticament totes participen en activitats relacionades amb l'hort, com per exemple, el fet de posar el seu nom al costat d'una planta de l'hort i tenir cura d'ella.

En general podem dir que ha resultat una activitat novadora i agradable per a les dones i que en molts casos els ha fet recordar els seus països d'origen.

Amb l'activitat de l'hort també hem posat en marxa una activitat de vermicompostatge.

- I, com sempre, la vida diària i quotidiana, com activitat on poder aprendre molt. Viure juntes, fer coses juntes, compartir moments i estats d'ànim, veure altres dones que viuen el mateix que tu... Tot això és una eina pràctica i directa , irremplaçable educativament.

Juntament amb aquestes activitats més generals i grupals, amb cadascuna de les dones s'han realitzat activitats individualitzades socioeducatives i d'inserció:

- Tutories cada quinze dies per parlar i escoltar i per programar i revisar l'itinerari personalitzat.
- Sessions d'ús de la informàtica i d'utilització d'Internet.
- Sessions d'elaboració del currículum i de recerca de feina.
- Activitats de suport en la cura dels fills: alimentació, higiene, educació.... i algunes assemblees específiques per a mares.

Valoració i nous reptes

Malgrat l'ocupació d'aquest any ha estat alta, amb una mitjana d'unes 13 o 14 persones al recurs diàriament, les atencions han baixat un 9% respecte al 2009, encara que aquesta baixada s'ha produït sobre tot als mesos d'estiu, mentre que la resta de mesos s'ha mantingut estable en xifres properes al 90% o 95% d'índex d'ocupació.

Per programes,

Es manté molt estable el programa de presó, encara que ens hem trobat amb la dificultat de que molts dels casos que van començar a venir de permisos l'any 2009 en segon grau han passat a tercer grau i s'han hagut de fer esforços per poder assumir els casos. Comparat amb el 2009 han estat pocs els casos nous derivats per permisos de segon grau.

El programa de Risc Social s'ha recuperat lleugerament, malgrat hem de dir que no s'arribat al mínim desitjable de dues places diàries ocupades.

Es consolida com un programa per atenció materno-infantil.

Es manté altra la xifra de dones víctimes de violència ateses i constitueix ara mateix el programa amb més dedicació de la Casa d'acollida.

Cada cop veiem més la necessitat de mantenir actives i motivades a les dones. Amb aquest objectiu hem incrementat el nombre d'activitats: hort, artteràpia, sortides... Això es fonamental i hem de mantenir aquest ritme i ser creatives en buscar noves activitats, sobre tot grupals.

Aquest any hem continuat amb el projecte d'inserció sociolaboral, orientant a les dones i acompanyant-les cap a una incorporació al mercat laboral, però s'ha sentit la crisi i hem vist com les dones es trobaven amb majors dificultats a l'hora de buscar feina i com també les feines que aconseguien tenien uns sous realment baixos.

Amb les dones del programa de presó només s'ha treballat més l' inserció laboral amb les que viuen a la casa amb Art 182. Amb la resta de dones l' inserció sociolaboral s'ha realitzat majoritàriament des del CIRE i, malgrat moltes de les dones gràcies a aquest suport han pogut fer feines fora de la presó hem de dir que els ingressos obtinguts no els permeten un mínim d'autonomia personal.

En els casos de risc social d'inserció laboral és un dels objectius que menys s'ha treballat, donat que majoritàriament han estat casos de mares amb filles petites i s'han dedicat molt a la cura de les menors i a treballar aspectes de la maternitat.

En els casos de violència el procés d'inserció laboral ha estat una mica més lent, donat que el primer de tot que es treballa és la recuperació personal i anímica de la dona.

Si podem dir que, malgrat tot, s'han incrementat els esforços per la inserció sociolaboral de les dones i s'ha realitzat un acompanyament continuat, sobre tot en la recerca de feina per Internet, amb el suport moltes vegades de les voluntàries del recurs.

Un altra aspecte que ens ha de fer pensar és l'increment de dones estrangeres que aquests darrers anys s'està produint. A vegades ens fa veure les deficiències que tenim i la necessitat d'incrementar els nostres coneixements en altres cultures i en les situacions de partida de les dones dels seus països d'origen. Igualment ens fa

pensar que necessiten més formació en temes legals: permisos de residència i de treball, lleis de divorci d'altres països....

Pensant en donar passos, aquest any hem fet un esforç important per tenir una cura especial al moment de l'acollida i s'han traduït alguns documents de reglament i funcionament de la Casa d'acollida a diferents idiomes, de cara a que la dona pugui entendre millor algunes coses.

Continua sent preocupant el baix nivell de formació de les dones. Sense formació altres portes es tanquen i, potser, en molts casos s'hauria d'haver treballat molt més aquest aspecte. Pel futur hem de tenir més present aquest aspecte i buscar totes les maneres possibles per incrementar la formació de les dones, ja que, sense formació no hi ha inserció. Per l'any que ve incrementar el nivell formatiu hauria de ser un objectiu prioritari.

Un any més una de les dificultats més importants amb la qual ens trobem és el de la recerca d'habitatge. El preu de la vivenda: sigui en habitacions rellogades o en pisos, es manté molt alt i suposa en molts casos més de la meitat dels ingressos de les dones. Crida l'atenció que aquest any només en un 15% dels casos podem parlar de la sortida de les dones a un habitatge pagat per elles mateixes. El 30% de les dones que han marxat del recurs l'han fet a un pis o recurs d'acollida donat que amb els seus ingressos no poden fer-se càrrec de les despeses per allotjament.

És per això que aquest any s'han incrementat els esforços per mirar la manera de posar en marxa un projecte de l'Associació orientat al suport a l'habitatge. És un projecte que ja fa anys que està pensat i potser és el moment d'arriscar una mica pensant en les necessitats de les dones. S'està buscant un pis i s'està contactant amb entitats que ja treballen amb el tema de l'habitatge social o poden donar-nos un cop de mà.